

בוררות ככלי לניהול מו"מ

פסק בורר אינו רק דרך להכריע בסכסוכים. ניהול נכון של ההליך יכול למזער את המחלוקות ויאף להביא לפתרון עוד בטרם מתבצרים הצדדים בעמדותיהם | עו"ד גדעון שפיגל

עקרונות אלה ניתנים ליישום גם בבוררות רגילה. ניהול ההליך בצורה פחות אדורסטרית במעורבות פעילה של הבורר, ישלח לצדדים איתותים לגבי אופן התרשמות הבורר מטע"נותיהם בנושאים שונים.

כאשר הצדדים נכונים לקיים תקשורת ומו"מ ביניהם ברמה כזו או אחרת, יכול הליך הבוררות לסייע בהסכמות ביניים בנושאים שונים, עד כדי הקטנת ואולי אף מניעת הצורך בהכרעות הבורר. בצורה זו משמש ההליך הן ככלי ליעוץ לצדדים והן לתמיכה במו"מ.

היהרהר. קיימת תמיד אפשרות שהצד השני רואה משהו שאינך רואה.

בהליך של בוררות לא-כובלת, מתמנה בורר שניתן לו חופש פעולה מוחלט גם אם המי"נו הוא על ידי אותו צד. עמדתו של הצד השני מיוצגת בידי גורם חיצוני אחר, הלומד את פרטי המקרה. צד שעשה שימוש ראוי בהליך, יוכל ללמוד מתוצאות ההליך על מצבו האמיתי בתיק, ובכלל זה נקודות חוזק ותורפה, סיכויים וסיכונים שונים.

קיימים מקרים בהם הצדדים יוכלו להפיק תועלת מניהול משותף של בוררות לא-כובלת. לעיתים, ייתכן שהמרחק בין הצדדים אינו גדול. כמו כן, ייתכן שניתן לזהות ולבודד נושאים שונים בהם נותרה מחלוקת.

במקרים אלה יכולים הצדדים להגדיר מראש שורת נושאים הנדרשים להכרעה ואת צורת ההכרעה הנדרשת, כגון שיעורי חלוקת נזק, שיעור פיצוי בגבולות בין סכום מזערי לסכום מירבי, או להכריע לגבי אחריות לנזק אך לא על שיעורו.

שימוש יצירתי בבוררות לא-כובלת יכול לשמש כלי רב עוצמה בידי הצדדים אם ישכילו להגדיר בהסכם מראש את הסטטוס של החליטות הבורר. לרשותם עומד מרחב אפשרויות מגוון, המשתרע בין הגדרת החלטות הבורר כלא מחייבות עד למתן תוקף מחייב להחליטותיו.

הצדדים יוכלו להגדיר סמכויות שונות בנושאים שונים, ולעצב בכך מנגנון חכם ויציב רתי שימוך במו"מ ביניהם. החלטות הבורר ררות הלא-כובלת יכולות לסיים את המו"מ בין הצדדים או להחזירם לשולחן המו"מ להמשכו, בהתאם להכרעות שניתנו ולסמכויות שהקנו הצדדים לבורר.

בצד כל היתרונות שהצדדים יכולים להפיק מהליך זה, חשוב לזכור, כי להחלטות בורר גם בבוררות לא-כובלת, עשויות להיות משמ"עויות על המשך ניהול הסכסוך. הניסיון מראה, שצדדים שמינו בורר גם בהליך לא-כובל, נוטים לקבל את החלטותיו גם אם לא הקנו לו מראש סמכות הכרעה. צד המסרב לקבל הכרעות המלצות אלה, יתקשה להסביר מדוע הסכים כלל לבוררות זו.

הליך הבוררות ידוע בעיקר בצורתו המקורית. בלתי בסיום ההליך הבורר מכריע בין עמדות הצדדים ומוציא מתחת ידו פסק בורר. למעשה, זו החלופה היחידה מחוץ לכותלי בית המשפט, בה ניתן לקבל הכרעה בעלת אופי שיפוטי. כידוע, ניתן להגיש את פסק הבורר לאישור בית המשפט ובכך ניתן לו תוקף של פסק דין. מאופיו של ההליך נגזרים יתרונות כמו גם חסרונות אפשריים, בהתאם לנקודות מבטם של צדדים לסכסוך. היתרונות אותם נוהגים למנות הם: יעילות, אפשרות לבחור את הבורר ובכלל זה בעל מומחיות והבנה בתחום, סודיות, נינוחות, הכרעה המסיימת באופן סופי את המחלוקת.

החיסרון העיקרי הוא העדר אפשרות לערער על הפסק, חיסרון אשר ניתן לו מענה בתיקון האחרון לחוק הבוררות, המאפשר לצדדים להסכים על אפשרות ערעור באחד משני מסלולים שהחוק מאפשר.

עם זאת, המציאות המתגלה בשטח לעיתים קרובות מורכבת יותר. במקרים רבים, צדדים לסכסוך לא מצליחים להגיע לפתרון למרות מאמציהם הכנים. הצדדים ניצבים בפני דילמה. מחד, נושאי המחלוקת מחייבים הכרעה והמשך המצב הקיים מסב נזק לכולם. מאידך, הם נרתעים מהכרעת צד שלישי, גם אם בורר, ובוודאי של בית משפט.

היתרון המשמעותי ביותר של הליך הבוררות, ממנו נגזרים יתרונותיו, הוא גמישות ההליך ואפשרות עיצוב ההליך על ידי הצדדים. במסגרת זו, לרשות צדדים אלה יכול לעמוד הליך המוכר פחות בציבור והידוע כבוררות לא-כובלת.

נשאלת השאלה, מדוע הצדדים יטריחו את עצמם בהליך שבסופו כל צד יכול להתעלם מתוצאותיו. התשובה נעוצה בשימוש שנעשה בהליך זה ככלי ליעוץ ולתמיכה במו"מ.

צד לקונפליקט, העומד בפני החלטה להתייחס בעימות משפטי, בדרך כלל כבר מבוזר בעמדתו. עם זאת, הספקות מקננים בליבו. במצבים אלה, יפה הצניעות וההיזהרות מחטא

הכותב הוא עו"ד ומנכ"ל Fair Solution, ניהול סכסוכים עסקיים

